

Θεατρο ΚΡΙΤΙΚΗ

«ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ» ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ
ΠΑΛΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ, ΠΛΑΚΑ

Μετά μόχθου και ταλάντου

Ηταν αναμφισβήτητα μια ευτυχισμένη στιγμή όταν η φτερωτή ιδέα εγκατέλειψε τον κόσμο της και επικάθησε στο νου του καθηγητή Θεοδόση Πελεγρίνη (σημείωμα στο πρόγραμμα για την έμπνευση των πανεπιστημιακών συμποσίων) για να χαρίσει, εκτός των άλλων, και φιλόδοξες θεατρικές παραστάσεις στην πίσω αυλή του Παλιού Πανεπιστημίου, τρεις έως τώρα. Φέτος είχαμε την ευκαιρία να απολαύσουμε στο πλαίσιο του Συμποσίου τα έργα «Η μοχθηρία του γέλιου» και τον «Δον Ζουάν» του Μολιέρου σε μια συγκροτημένη και ευφυά σκηνοθετική πρόταση που περιλάμβανε και δύο σημαντικότερες ερμηνείες.

Το έργο αυτό του Γάλλου κλασικού δεν είναι, νομίζω, το καταλληλότερο να εκπροσωπήσει το πνεύμα του Συμποσίου, αν ερμηνεύω σωστά την έννοια του τίτλου. Μοχθηρία του γέλιου δεν μπορεί παρά να σημαίνει το γελαστικό προσώπιο ενός μοχθηρού ή τον αποκάλυπτο, σαρόνιο (σαρκαστικό εκ μοχθηρίας) γέλωτα. Ούτε τέτοιο πρόσωπο ούτε σχετικό συναίσθημα υπάρχει στον «Δον Ζουάν» του Μολιέρου. Ο κεντρικός ήρωας είναι ένας ανδρείος της ηδονής, ένας ευδαιμονιστής που κυνηγάει την απόλαυση όπου τη βρει, διακηρύσσοντας με παρρησία τη φιλοσοφία του. Ούτε όμως και ο υπηρέτης του Σγαναρέλος τρέφει κάποια μοχθηρία έναντι οποιουδήποτε. Κακία, πονηρία, φθόνος, που είναι τα συστατικά της μοχθηρίας, απουσιάζουν απολύτως από το έργο. Γέλιο, φυσικά, διαθέτει χωρίς ωστόσο και αυτό το στοιχείο να πρωταγωνιστεί. Το κωμικό, για μοναδική φορά στο Μολιέρο, δεν είναι ο άξονας. Είναι το όχημα. Αναμφισβήτητα όμως το αστείο κυριαρχεί, οι κωμικές καταστάσεις πλημμυρίζουν... Σπάνια συναντάμε στο παγκόσμιο ρεπερτόριο έργο τόσο ορθόδοξα κωμικό και ταυτόχρονα τόσο γνήσια φιλοσοφικό. Θα πρόσθετα πως ο «Δον Ζουάν», ανεξάρτητα απ' την όποια φόρμα χαρακτηρίζει τη διαπραγμάτευσή του, είναι έργο ηθικού προβληματισμού. Ο «υβριστής» συγκρούεται με τους απαράβατους ηθικούς νόμους, δηλαδή με το θείον και αυτό επεμβαίνει αυτοπροσώπως και τον εξοντώνει. Απ' αυτή την άποψη ο Μολιέρος γράφει μια τραγωδία. Το κωμικό είναι πρόσχημα ή πιο σωστά άλλοθι. Ίσως επειδή είναι το «προσώπιο» που θα καθησυχάσει τους θεατές, γι' αυτό είναι τόσο αριστοτεχνικά δουλεμένη όλη η κωμική μπάντα του έργου. Ο Σγαναρέλος είναι απ' τους κωμικότερους υπηρέτες της κλασικής κωμωδίας και είναι αξιοσημείωτο πως οι κορυφώσεις του κωμικού προκύπτουν απ' το σοβαρό καθήκον που του έχει επιφυλάξει ο συγγραφέας να κρίνει τον κύριο του απ' την πλευρά του «δικαίου λόγου». Είναι πολλά τα σημειολογικά που προκαλούν τον κριτικό να ξεδιπλώσει τους συλ-

λογισμούς του κι αυτό είναι μεν ανέφικτο από άποψη χώρου, είναι όμως και απόδειξη μιας παράστασης σκηνοθετικά διαφανούς που δεν θολώνει τα σημασιολογικά δεδομένα.

Ο Βασίλης Νικολαΐδης έχει πείσει πως αντιλαμβάνεται τον πυρήνα. Συλλαμβάνει την ουσία. Η ερμηνευτική γραμμή που ακολούθησαν οι δύο βασικοί ήρωες είναι μια ακόμα απόδειξη της οξύδερκειας του σκηνοθέτη. Έξοχος ο Κωνσταντίνος Κωνσταντόπουλος στο ρόλο του ανέμελου, ανεύθυνου, φανφαρόνου ηδονιστή. Κυρίαρχος της σκηνής, ακατανίκητος κατακτητής, αδίστακτος, γοητευτικός και πλάνος. Μια πιστή ενσάρκωση του Δον Ζουάν. Τρομοκρατημένος ο υπηρέτης, επικριτικός όμως απέναντι στη συμπεριφορά του αφεντικού. Σπαρταριστές οι συγκρούσεις και οι παλινωδίες του. Ο Δημήτρης Πιατάς στην πιο εκρōική του ερμηνεία. Εσωτερικός και την ίδια στιγμή πίδακας αναβλύζων. Κωμικός σύνθετος και όψιμος όσο ποτέ άλλοτε. Ο Γιώργος Κέντρος, όπως και ο Δημήτρης Καμπερίδης, σε ρόλους μονοφωνικούς και μονοσήμαντους (Δον Κάρλος ο πρώτος και πατέρας του Δον Ζουάν ο δεύτερος), έφτιαξαν δυο πειστικότερα δραματικά πρόσωπα. Ο κύριος Ντιμάνς του Γιώργου Ζιόθα πολύ καλός, όπως επίσης και ο Πιερό του Νίκου Ζορμπά. Να προσθέσω ανεπιφύλακτα την ιδιοσυγκρασιακή Εύα Καμινάρη που έδωσε ένα έξοχο (και υποδειγματικό) πατρών του ζουμερού χωριατοκόριτσου.

Η παράσταση υστέρησε σοβαρά στα άλλα γυναικεία μέρη, όχι ασφαλώς εξ αιτίας των ηθοποιών, του ταλάντου ή της επάρκειάς τους. Τόσο η Ράνια Οικονομίδου, που επιφορτίστηκε με το ρόλο της Δόνιας Ελθίρας, όσο και η Ελένη Φίλιππα είναι θεατρίνες με καταξιωμένη πορεία. Τις αδίκησε όμως κατάφωρα η διανομή. Η Ράνια Οικονομίδου, ρολίστα κομεντιέν υψηλής κλάσης με ρόλους σπουδαίους στη μερίδα της, δεν ήταν όμως παρ' όλα αυτά κατάλληλη επιλογή για την εκμαυλισθείσα καλογρεοπούλα. Ούτε η Ελένη Φίλιππα έπειθε για εύπιστη χωριατοπούλα. Πρέπει πάντως να σημειωθεί πως και οι δύο ηθοποιοί υπεράσπισαν το ρόλο τους με αυταπάρνηση. Ο Αντώνης Πάλλης (Δον Αλόνσο) και ο Μιχάλης Έλληνας στους πολλούς ρόλους (Άγαλμα διοικητή, φτωχός, Γκουσμάν) είχαν πολύ θετική συμμετοχή. Το αυτό και για τους Κωνσταντίνο Σκούντζο και Ορέστη Κωνσταντίνου. Ταίριαστά και αισθητικά τα σκηνικά και τα κοστούμια της Αγνής Ντούση. Ευφυής και καλοδεμένη η σύμπλεξη πιάνου με παράσταση, ανάλογη με τις κλίσεις και τις ευαισθησίες του καλού σκηνοθέτη.

Αδριανός Γεωργίου